

Ret at fordre Afløsningen, saa maa man ogsaa give Godseieren den samme Ret. Men er den ærede Forslagsstiller ikke kommet til den Overbevisning, at Fæstebønderne ikke vilde være tjente med en saadan Lov, saa veed jeg dog, at endeel Fæstebønder ere komne dertil og flere vilde komme dertil; men jeg tør saa meget mere formode, at han virkelig er kommet til denne Overbevisning, som ikke alene han, men ogsaa Andre, jeg troer navnlig den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 6te Valgfreds (J. A. Hansen), have udtalt heri Salen, at de havde en anden Wei, som de vilde flaae ind paa, og jeg troer, at ved det Forslag, som her foreligger, gjøres det første Skridt paa den Wei, de vilde betræde. Hvad der vil blive det Næste kan jeg rigtignok ikke vide, da den ærede Rigsdagsmand derom ikke har udtalt sig, men jeg troer dog, at jeg ikke feiler meget, naar jeg antager, at det Næste skal være en Fastsettelse af Landgilden og det derpaa følgende en Fastsettelse af Indfæstningen (Hør!). Det er nu ganske vist, at man, ved at stille Fæstebonden slige Udfigter for Die, let vil kunne faae ham til at gaae ind paa saadanne Døer; thi det vil være en ganske herlig Tilstand for ham, idet derved Herligheden af Fæstegodsset gaaer over fra Eieren til Fæstebonden, og jeg troer, at man saameget lettere kan faae ham til at gaae ind derpaa, naar man kan understøtte en saadan Udfigt ved at henvise til hvad allerede er skeet, naar man kan sige: ja seer I, vi have allerede skaffet Eder Fæstegodsset paa Domainerne for mindre end Halvdelen af Værdien (Wei, for hele Værdien!), vi have skaffet Jer Evangslove til Hovoriets Afløsning, til Jagtens Afløsning m. m. Disse Love har jeg forøvrigt intet imod; men jeg anseer det kun for beklageligt, at den første af dem, idetmindste nogle Steder er anvendt paa en Maade, som just ikke vil bidrage til at fremme Agtelsen for Lov og Ret, og at den anden kun angaaer en, for de fleste Fæstere, saa ubetydelig Sag, at den ikke har den Vigtighed, som man har tillagt den, og navnlig har skadet endeel ved den Vigtighed, der er bleven den tillagt, og den Maade, hvorpaa den er bleven omtalt, hvilket har bidraget til at gjøre Forholdene mellem

Godseieren og Fæstebonden uheldigere end de allerede ere, og jeg troer derfor, at dette nok kunde bidrage til at skade Fæstebonden langt mere, end den Jagttættighed han kan erhverve paa sin Grund. Men jeg for min Part tvivler nu meget paa, at den ærede Rigsdagsmand vil være istand til at gennemføre disse Evangslove, men om han endogsaa vil være istand dertil, saa maa jeg gjøre opmærksom paa, at derved vil Fæstebonden aldeles intet have vundet, naar han ikke tillige kan bringe endnu en lignende Evangslov istand, og det maa da enten være den, som den ærede Rigsdagsmand for Bogense omtalte, at Fæstegaardene altid skulle overgaae fra Fader til Søn, eller en Lov om, at Godseieren skulde formenes at sælge sin Gaard, men at han skulde være forpligtet til at bortkøbe den; en saadan Lov har jo vistnok Lovgiveren for omtrent 100 Aar siden erklæret for et Indgreb i Eiendomsretten, men naar vi først gaaer ind paa denne Wei, saa regner man ikke dette saa nøie. Jeg tør imidlertid saa meget mindre antage, at han vil flaae ind paa den Wei, som han derved vilde komme til at tale baade større og mindre Majoritets Sag, hvilket han ellers ikke pleier at gjøre (E scher ning: Det har jeg netop gjort!), og han derved vilde komme til at arbejde mod Selveieendoms Fremme, som dog er Formaålet for hans Bestræbelse. Jeg kan altsaa ikke antage, at han vilde arbejde for en saadan Lov, og om han vilde arbejde for en saadan Lov, saa antager jeg ikke, at han kan sætte den igjennem (E scher ning: Ja, det er en anden Sag), og kan han ikke det, saa, siger jeg, vil Fæstebonden aldeles intet vinde ved hans øvrige Forslag, thi om han havde sat dem alle sammen igjennem, saa havde han vistnok indrettet det saaledes, at det vilde være meget herligt at være Fæster, og at Alle kunde ønske at være Fæstere og beile til Fæstegaarde; men det er sandelig ikke nok at indrette Fæstelovgivningen saaledes, at Alle gjerne vilde være Fæstere, den maa ogsaa indrettes saaledes, at der ere dem, som vilde sætte Gaarde bort og dem, der vilde eie Fæstegods, og det troer jeg ikke vil være Tilfældet, thi jeg troer ikke, at nogen fornuftig Mand vil kunne ønske at eie Gods, som be-